№ 35. 13 czerwienia 1916 h. Cena 5 fen.

HOMAN

BIEŁARUSKAJA WILEŃSKAJA CZASOPIŚ

WYCHODZIĆ DWA RAZY U TYDZIEŃ: U AUTORKI I U PIATNICY.

Cena s pierasyłkaj i dastaŭkaj da chaty: na 1 hod—4 m. 80 fen., na ½ hodu—2 m. 60 f., na 3 miesiacy — 1 m. 20 f., na 1 mies. — 40 f.

ADRES REDAKCII I ADMINISTRACII: WILNIA, ZAWALNAJA 7.

Cena abwieštak: na 4-aj staranie za radok drobnymi literami—25 fenig.; drobnyje abwiestki—pa 5 fen. za słowa. Abwiestki ab śmierci—60 fen. za liniejku drobn. drukam.

TELEHRAMY.

U aposzni moment.

12 czerwienia.

Zachodni front:

U Szampani, na poŭnaczy ad Pert, družyny niamieckich razwiedczykoŭ ŭwarwalisia na francuskije pazycii, ŭziali pasla karotkaj bitwy 3 aficeroŭ i bolsz 100 sałdatoŭ u pałon, dy 4 kulemioty i wiarnulisia nazad na swaje pazycii.

Na abapoł Maasu — silny artyleryjski ahoń biez pieramieny.

Uschodni front:

Niamieckaje i aŭstrowenhierskaje wojska hienerała Botmera adkinuli nazad rasiejskije atrady, katoryje nastupali na paŭnocznym zachodzi ad Buczacza, kala Strypy. Uziaty nami ŭ pałon bolsz 1.300 rasiejcoŭ. U inszych miejscoch pałažeńnie niamieckich wojsk nie źmianiłosia.

Hłaunaja Kamanda Armii.

Blokada Hrecii.

AFINY. (W.T.B.). Prawicielstwo zahadało swaim predstaŭnikam zajawić pratest pierad sajuźnikami proci blokady bierahoŭ Hrecii.

Źmiena ministerstwa u Italii.

BERN (W.T.B.). Na siahońniasznim zasiedańni parlamentu prawicielstwo zajawić ab swajej adstaŭcy.

2-miljardnaja pazyka.

KOPENHAGA. (W.T.B.). P.T.A. danosić, szto rasiejskaja wajennaja pazyka na 2 miljardy rubloŭ pakryta pierad terminam (—treba adznaczyć, szto termin padpiski adkładywali na dalej niekolki razoŭ).

Tureckije udaczy.

KONSTANTYNOPOL. (W.T.B.). Hłaŭnaja kwatera apawieszczaje:

Ŭ Messopotamii nasza artyleryja swaimi strełami ŭzarwała dźwie kanonierskije łodki worahoŭ. Kawaleryja worahoŭ likam bolsz tysiaczy dusz była biezmała pahałoŭna znisztožena. Ucaleli tolki paadzinokije worahi.

Z aposznich dzion:

10 czerwienia.

Zachodni front:

Nasza artyleryja kala Lionu, na pałudziennym zachodzi ad Perron, uzarwała u worahoŭ składy wajennych materjałoŭ i dajszła widoczna dobraj udaczy proci batarej worahoŭ u Szampani.

Na prawo ad Maasu bitwa idzie dalej udaczna dla nas. Kontrataki worahoŭ, wiedzienyje wialikimi siłami ŭ lesi Tiomon i kala krepaści Wo, usie byli złomleny z wialikimi stratami u worahoŭ.

U Wogiezach, na ŭschodzi ad S.-Di, udałosia ŭzrywami min zrujnawać niepryjacielskije akopy.

Uschodni i Bałkanski front:

U niamieckich wojsk pałažeńnie biez pieramien.

11 czerwienia.

Zachodni front:

Na-abapoł Maasu iduć zajadłyje artyleryjskije bitwy.

Dabycza z atak na ŭschodzi ad reki, ab katoraj pisałosia ŭczora, pawialiczyłasia na 3 harmaty i 6 kulemiotaŭ.

Na zachodzi ad Markirchena niamieckaja družyna ŭwarwałasia u francuskije akopy i ŭziała ŭ pałon aficera i 17 sałdatoŭ.

Uschodni front:

Na pałudni ad Krewa niamieckije družyny razwiedczykoŭ uwarwalisia na rasiejskije pazycii, zrujnawali akopy i wiarnulisia z 100 pałonnymi i 1 kulemiotam.

Bałkanski front:

Niczoha nowaho.

Bitwy u Flandryi.

BRIUGGE. (W.T.B.). Na ŭzbiarežžy Flandryi była artyleryjskaja bitwa miž niamieckimi wartaŭniczymi parachodami i monitorami worahoŭ. Worahi adstupili. U nas strat nie było.

Pasla abiedu francuski aeropłan byŭ źbit naszym latunom i zwaliŭsia ŭ more. Latuny worahoŭ wyratawany naszaj padwodnaj łodkaj i ŭziaty ŭ pałon.

Rabota padwodnych łodak.

BERLIN. (W.T.B.). Za miesiac maj niamieckimi i aŭstro-wenhierskimi padwodnymi łodkami i minami zatopleny 56 parachodoŭ sajužnikoŭ jomkaściu razam na 118.500 tonn.

Wajna na pawietry.

BERLIN. Jak danosić niamieckaja hłaŭnaja Kamanda, za 9 miesiacoŭ, paczynajuczy ad 1 wieraśnia 1915 hodu, ŭ wajnie na pawietry pahibli 240 aeropłanoŭ u worahoŭ i 81 u niemcoŭ.

Aŭstryjackije apawieszczeńnia.

WIENA. (W.T.B.). 8/VI. *Rasiejski front:* Na Wałyni naszaje wojsko, pasla arjergadnych bitw, zaniało swaje nowyje pazycii kala Styru, Ikwy i na poŭnaczy ad Wyžmoŭczyk.

Na Strypie adbity niekolki rasiejskich atak. Na nižnim ciaczeńni reki worahi nastupali iznoŭ wialikimi siłami. Bitwy jeszcze trywajuć.

Kala Dniestra i na Besarabskim fronci ŭczora było dawoli spakojna.

Italjanski front: Na płoskahoryi Asjago naszy ataki razwiwalisia dalej na ŭsim fronci na pałudziennym uschodzi od Cesuna-Gallio. Naszy wojski umacawalisia na Monte Lemerla. U wieczery czaści bosnijskaho pałka № 2 i grackaho piachotnaho pałka № 27 uziali szturmam Monte Meletta. Czysło pałonnych italjancoŭ, liczuczy ad paczatku hetaho miesiaca, uzrasło da 12.400, ŭ tym 15 aficeroŭ.

Na Dołomickim fronci ataka niekolkich bataljonoŭ worahoŭ na Kroda del Ankona adbita.

WIENA. (W.T.B.). 9/VI. *Rasiejski front:* Bitwy na paŭnocznym zachodzi byli ŭczora słabiejszyje. Pry Kołkach, na poŭnaczy ad Nowa-Aleksinca, na paŭnocznym zachodzi ad Tarnopola i kala Dniestra rasiejskije ataki byli adbity z wialikimi stratami u rasiejcoŭ.

Na Besarabskim fronci spakojna.

Italjanski front: Na płoskahoryi Asjago naszaje wojska zdabyło Monte Pizemol i mocna umacawanuju alpincami Monte Kastelgomberta. Czysło pałonnych italjancoŭ uzrasło na 26 aficeroŭ i 550 sałdatoŭ. Nasza dabycza — na 5 kulemiotaŭ.

Naszy latuny abkidali bombami žaleznadarožnyje budoŭli ŭ Latisana, Palacuolo, Schio, Piowene i port Grado.

WIENA (W.T.B.). 10/VI. *Rasiejsk front:* Naproci taho, szto było pazaŭczora, ŭczora iznoŭ na ŭsim fronci razwiwalisia straszeńnie zajadłyje bitwy. Miž Oknami i Dobraniczczu u adnym miejscy adbity 8, u druhim — 5 ciažkich atak; pry hetym asabliwa adznaczyŭsia jegierski sileski bataljon № 16. Na Nižniaj Strypie wialikije rasiejskije siły adcisnuli naszaje wojska z uschodniaho bierahu na zachodni. Na paŭnocznym zachodzi my adbili ŭsie czyślenyje rasiejskije udary. U wakolicach Łucka bitwy iduć na zachodzi ad Styru. Kala Kołak i na paŭnocznym zachodzi ad Czartoryjska razbity sproby rasiejcoŭ pierajści na druhi bierah.

Italjanski front: Ataki italjancoŭ proci niekolkich punktoŭ naszaho frontu miž rekami Ecz i Brentaj byli adbity. Czysło pałonnych, uziatych dahetul na terytoryi bitw, uzrasło bolsz czym na 1600 dusz, u tym liku 25 aficeroŭ.

Pierad mastowymi fortami pry Tolmejnie naszaje wojsko pasla enerhicznaj pracy artyleryi znisztožyło dracianyje zaharadzi i schoŭki ŭ adnej czaści frontu worahoŭ i wiarnułosia, wiaduczy 80 pałonnych, miž imi 5 aficeroŭ, dy 5 kulemiotaŭ, i z znacznaj inszaj dabyczaj.

WIENA. (W.T.B.). 11/VI. *Rasiejski front:* Na ŭschodzi ad Kołkaŭ worah pazaŭczora trema pałkami pierajszoŭ na lewy bierah Styru. Uczora fłankowymi kontratakami aŭstryjackich wojsk jon byŭ wykinut nazad za reku, dy pry hetym papali k nam u pałon 8 aficeroŭ i 1500 sałdatoŭ, i my ŭziali 13 kulemiotaŭ.

Na paŭnocznym zachodzi ad Tarnopola my kontratakaju ŭsiali nazad zaniatuju worahami z wialikimi stratami wiarszynu.

U paŭnoczna-zachodniaj Bukowinie iznoŭ isszło niezwyczajna wostraje zmahańnie. Nacisk pierewažajuczych swaim likam sił worahoŭ, zrobleny z biezprykładnymi i nialiczenymi nawat u hetaho woraha achwiarami, prymusiŭ wywiaści naszaje wojsko z bitwy, uziaŭszy jaho nazad.

Italjanski front: Italjancy nanowa paczali kontrataki ŭ roznych czaściach frontu i ŭsiudy skora byli adbity s krywawymi stratami. Na Monte Lamele naszaje wojska atakawało worahoŭ, katoryje jeszcze dzieržalisia kala wiarszyny hary, zaŭładało ŭsiej haroju i ŭziało bolsz 500 dusz u pałon.

Na mory: Adna z naszych padwodnych łodak atakawała torpedami wialiki italjanski pancyrny krejser «Humberto» s transportam wojska. Parachod zatanuŭ u niekolki minut.

Wajna i mir.

Usim hodzie hetaj wajny, ŭsie žalacca na jaje, ŭsie žadajuć miru. Žadańnie zusim zrazumiełaje: narod wieryć, szto dawoli, kab było skazano hetaje daŭno ždanaje słowo «mir», i ŭsio budzie dobra, sczeznuć usie biedy, wierniececa daŭniejszy dabrabyt, — nawat bolej: my pryždžem niebywałaho ekonomicznaho rasćwietu.

Aposzniaje — szczyraja praŭda. Ale tyje, chto spadziajecca, bytcym hety «raj» nastanie ŭraz-že paśla kanca wajny, wielmi pamylajucca: jakraz naadwarot, pierszy hod, a mo i pierszyje hady paśla zamireńnia sulać nam jeszcze ciažejszyje biedy, czym tyje, jakije my pieražywajem ciapier.

Wajna ŭ wajujuczych dzieržawach adarwała ad normalnaj pracy kala 20 miljonoŭ samych zdarowych, samych silnych rabotnikoŭ, katoryje systematyczna, dzień za dniom swaimi rukami twaryli ŭsio toje, szto patrebno da žyćcia. Hetyje 20 miljonoŭ uziaty u armiju. Ale i tyje, szto astalisia doma, tolki ŭ niewialikaj miery mohuć rabić swaju daŭniejszuju rabotu: ŭsie fabryki, jakije tolki možna było dziela hetaho pryładzić, wyrablajuć ciapier tolki reczy, patrebnyje dla wajny, — bomby, patrony, užryŭczatyje materjały i inszaje. Fabrycznaja pramyszlenaść daje dla zdawoliwańnia normalnych patreb wajujuczych hasudarstw wielmi mała, i narody karystajuć adno z daŭniejszych zapasoŭ. My hetymi dniami pieredrukawali cikawuju staćciu rasiejskaho piśmiennika Pieszkowa, katory kaže, szto ŭ Rasiei ŭžo niechwataje maszyn, niechwataje fabrycznych wyraboŭ, jakije padwozili raniej z susiedniaj Niamieczczyny, niechwataje mnoha czaho inszaho, dy paśla wajny na kožnaho haspadara astaniecca pa «czwierć kania». I hetki stan budzie trywać *paśla* wajny, pakul nie naładzicca nanowa zrujnawanaje ekonomicznaje žyćcio,—a wialikije hramady rabotnikoŭ, katoryje ciapier stajać na fronci, doŭha buduć ždać na rabotu, ažno pakul nia pojduć nanowa ŭ chod strymanyje fabryki i zawody.

Ciažka nam žyć ciapier, ale 20 miljonoŭ sałdatoŭ majuć zabaspieczenuju ježu i adziežu; budzie jeszcze ciažej, kali ŭsie jany wiernucca damoŭ, kali sami pawinny buduć zarablać na kusok chleba...

Treba ćwiaroza hladzieć na buduczynu, treba wiedać, szto czym daŭžej budzie trywać wajna, tym trudniej budzie adbudawać normalnaje žyćcio. I woś, uważajuczy na heta, my nie pawinny paciesząć siabie nadziejami, bytcym mir zaleczyć usie rany sam saboj: wialikaja, ciažkaja zadacza ždže ŭsie narody, i da jaje treba zahadzia pryhataŭlacca, kab pieretrywać najhorszy czas kryzisu.

Samo saboj razumiejecca, szto zadacza hetaja ležyć piersz za ŭsio na prawicielstwach wajujuczych dzieržaŭ, szto dla wypaŭnieńnia jaje pawinna służyć ŭsia hasudarstwienaja orhanizacija. Ale i hramadzianstwo pawinno zrabić usio, szto jamu pad siłu, a kab było pad siłu jak najbolsz, treba ŭžo ciapier uzmacowywać orhanizaciju hramadzianstwa Treba rupicca ab toje, kab, nia hledziaczy na ciažkije warunki, pieretrywali czas wajny ŭsie naładženyje ŭžo hramadzianskije orhanizacii, kab siły, złuczenyje dziela supolnaj raboty, nie razsypalisia, a byli hatowy da zmahańnia z jeszcze horszymi biedami, czym ciapierasznije.

A. N.

«Unutrenaja» sprawa.

Zawajowywajuczy ci to siłaju arużža, ci podkupam, ci inszymi sposabami druhije narody, rasiejskaja hasudarstwienaja ŭłaść zaŭsiody hladzieła na ich, jak na swaich niawolnikoŭ. Rasiejskaje prawicielstwo, nie szanujuczy ni ludzkich ni boskich zakonaŭ, niszczyło ich wieru, kulturu, mowu, bahaćcie, ustanoŭleny ad wiakoŭ ich unutreny ład, — i ŭsie druhije dzieržawy spakojna hladzieli na hety ździek nad dziesiatkami miljonaŭ paniawolenych ludziej: to była *„unutrenaja“ sprawa* Rasiei, da katoraj, pawodłuh mižnarodnych umoŭ, nichto czužy mieszacca nia može.

Hetak prachodziła mnoha dziesiatkoŭ hadoŭ. Zawajowanyje maskalami narody nie raz paŭstawali proci ucisku i ździeku nad imi, dy zaŭsiody nieudaczna: siła Rasiei ich chutka pieremahała. I kožyn raz lilisia reki krywi bajcoŭ za wolu, i nikomu da hetaho nie było nijakaho dzieła: to — „unutrenaja“ sprawa Rasiei...

U Finlandii i Łatyszskim Kraju, u Polszczy, Litwie i Biełarusi, na Ukrainie dy na Kaŭkazi — ad krajniaj poŭnaczy da krajniaho pałudnia iszło doŭhaje zmahańnie z rasiejskim panawańniem, i rasiejskaje prawicielstwo nie rabiło nikomu nijakaj ustupki. Naadwarot: za naszaj pamiaci jano zusim zniszczyło trywaŭszuju dahetul aŭtonomiju Finlandii —nia hledziaczy na ŭsie zawiereńnia rasiejskich imperataroŭ, szto jany buduć szanawać finlandzkuju konstytuciju. I nijakich ustupak ad jaho „inorodcam“ ždać nielha.

Ale woś pryjszła wajna. Niamieckaje wojska adwajewało ad Rasiei wialiki abszar: usiu Polszczu i ŭsiu Litwu, czaść Biełarusi i czaść Kurlandii. I sprawa narodaŭ, katoryje na hetych ziemlach žywuć, zrazu *pierestała być „unutrenaj“ rasiejskaj sprawaj.*

Praŭda, Rasieja i ciapier jeszcze dzieržycca staroha pahladu. Jana ziemli hetyje liczyć dahetul swaimi, dy nawat niet wiedama na szto utrymliwaje hubernataroŭ i całuju armiju czynoŭnikoŭ, palicejskich i inszych „uprawicieloŭ“ nieistnujuczych užo ŭ Rasiei 16 hubernij. Praŭda, szto ciapier maskali ŭžo hatowy dać Polszczy aŭtonomiju... Ale ŭsio heta — pustoje: zawajowanyje niemcami ziemli ŭžo pierestali prynaležać da Rasiei.

Hetak i sprawa ab buduczyni naszaho Kraju wyjszła z ramak „unutrenaj“ sprawy Rasiei: jana stałasia ŭžo sprawaj mižnarodnaj, jana źwiazana s pabiedami siarednia-eŭropejskich dzieržaŭ, i buduczyna i dola Ziamlicy naszaj łuczycca z dalejszym chodam wajny.

„Nazad pad Rasieju my iści nia choczem!“ — hetak u adzin hołas zajaŭlali ŭ telehrami da Wilsona predstaŭniki narodaŭ, czaściu abo całkom apynuŭszychsia za mieżami rasiejskaj ułaści. I hetaja nieachwota, nieachwota iznoŭ papaści ŭ czysło «inorodcaŭ» Rasiei, nieachwota žyć u pałažeńni «unutrenych worahoŭ», kryŭdženych i uciskanych „panujuczaj nacijej“ usielakimi sposabami, — heta i jość taja pryczyna, katoraja adwiarnuła ad Rasiei i jaje sajužnikoŭ sympatii tych miljonaŭ pakryŭdženych ludziej, za katorych «swabodnaja» Francija i «swabodnaja» Anhlija, zrabiŭszy sajuz s carskim prawicielstwam, nikoli słowa nie zamowili, bo... to była «unutrenaja» sprawa Rasiei!

I. Mieleszka.

Biełaruskaja mowa.

Mowa biełaruskaja należyć da uschodnia-sławianskaj siamji, ale heta mowa zusim asobnaja ad wialikaruskaj i ukrainskaj, dy jana nimaje niczoha supolnaho s polskaj, jak z mowaj, katoraja należyć da adnej — zachodnia sławianskaj hrupy. Heta zauważyli ŭžo ŭ paczatku XIX staleććia filologi roznych narodnaściej. Hetak *niamiecki* filolog *Johann Christoph von Adelung* u swajej staćci, drukawanaj u Berlinie ŭ 1806 h. («*Mithridates oder allgemeine Sprachenkunde mit dem Vater Unser als Sprachprobe in beynahe fünfhundert sprachen und Mundarten...*), apirajuczysia na filologicznyje asobiennaści biełaruskaj mowy (u addzieli uschodnia-sławianskich moŭ, str. 631), dajszoŭ da wywadu, szto „biełarusy nie stanowiać czaści ni maskoŭskaho, ni ukrainskaho narodu, a tworuć saŭsim asobny sławianski narod“. Tak sama i *polski* wuczony M. Wiszniewski u swajej *„Historyi literatury polskiej“*, apirajuczysia na staryje biełaruskije literaturnyje twory, kaže: mowa biełaruskaja samabytnaja, jak i mowa rasiejskaja“ (*Hist. Lit. T. VIII str. 461*). Rasiejski wuczony D. Jazykow kaže, szto mowu biełaruskuju možna nazwać „matkaj mowy wialikarasiejskaj“, szto „heta mabyć tajaž mowa, jakoj hawaryli u Pskowie i Wialikim Noŭharadzie pry wariahach“.(*Encykl. Leksykon Pluszera T. VIII, S.P.B. 1837 str. 568—569*). *Rasiejski* historyk M. Maksimowicz baczyć u biełaruskaj mowie asobnuju mowu, zajmajuczuju siare dzinu miž wialikaruskaj i ukrainskaj (*„Istorija drewniej rossijskoj słowiesnosti“, T. I, str. 97 i 106. Kijew 1839*). Admiennuy krychu pahlad mieŭ polski wuczony Jan Czeczott, kažuczy, szto: „mowa biełaruskaja stanowić mowu pierachodnuju miž polskaj, rasiejskaj i ukrainskaj. Ukrainskaja...: u budowie swajej bolej schoža s polskaj, *biełaruskaja* (krywiczanskaja) — *z rasiejskaj*“. (*Piosnki Wieśniacze. Wilno 1844 str. VII*).

Szto da miejsca biełaruskaj mowy u sławianskaj siamji i da jaje charakternych asobnaściej, wielmi cennyje pracy daŭ Mikloszycz u *Vergleichende Grammatik der slawischen Sprachen; Lautlehre 1879. S. 425—459; Stammbildungslehre 1875* (u roznych miejscoch) *i Wortbildungslehre 1876. S. 249—285.* Nia mieniej cennaja staćcia ab miejscy biełaruskaj mowy miž mowami sławianskimi M. Nadieždina, napisanaja pa niamiecku — (*Mundarten der russishen Szprache, Jahrbücher der Literatur. Wien 1841, T. XCV, 281—240*), — dzie jon haworyć, szto spiersza byli dźwie uschodnia-sławianskije mowy:

Č czytajecca, jak CZ; Š—jak SZ.

S papierou Olhierda Obuchowiča.

(Pačatak u № 33).

III. Maja knižka.

Za najlepszych, jakije pamiataju, časoŭ žyŭ ja u Ženewi. Jak wiadoma, heta centr protestantyzmu (Ženewu nazywajuć kalwinskim Rymam, narod skroź tam kalwinski). Akruženy ja byŭ wiernymi samych rožnarodnych sekt, a kolehi maje i pryjacieli byli najbolsz masony. S katalikoŭ znaŭ tolki tamačnaho parocha ks. Mermillad, paźniejšaho kardynała;— Antoniaho Patka (palak-emihrant, słaŭny zeharmajstar, čeławiek świetły, ale pilnujučyj pierš za ŭsio swajho remiesła) i dźwioch starych panienak de Sillonge, zrodnyje siostry grafa Cavoura pjemonckaho ministra i paźniejšaho twarca italjanskaj jednaści. Patek byŭ ŭ staranie pry relihijnych sporach, choć nawat ad Papieža Piusa IX dastaŭ tytuł hrafa; ks. Mermillad i siostry de Sillonge byli s saboj zdaloku, bo tady sprawa świeckaj ŭłaści była *sur le tapis* i ksiandzu nieŭspadobu byli znosiny jaho parachwijanak z wierchawodam italjanskaj swabody. Cavour bywaŭ hetak sama u Ženewi, ale incognito, jak i ŭsie, što tam šastalisia. Byŭ nawat i źwier Bobikow, b. načalnik kijeŭskaho okruhu, i, jak zwyčajny starenki čeławiečak, aciraŭsia ab inšych śmiarotnikoŭ. Wizyty Cavour'a tłumačyli sabie masonskimi celami, a mnie zdawałosia, što tam byli finansowyje pryčyny, zrešta, ja byŭ tady ješče mała što nie rabionkam. Cavour byŭ zaŭsiody wielmi zaniaty i akruženy ludźmi pawažnymi, i raz tolki zwiarnuŭ na mianie uwahu. Ks. Mermillad słuszna ci nia słuszna u wizytach Cavoura bačyŭ niejkuju proci-papiežskuju intryhu.

Ja žyŭ u staroj kalwinki pani Fomio de Koligny, dzie tak sama najmała kwateru i anhličanka metodystka p. Roberts; jana to i padaryła mnie knižku, katoraja 40 blizka hadoŭ zaŭsiody znachodzicca pry mnie. Knižka heta — «Ab naślédawańni Chrysta». Dziwić mianie krychu, čamu haračaja apostałka metodystoŭ, jakoj była mis Roberte, wybrała dla mianie jakraz hetaje wydańnie «Naśledawańnia», dzie na kancy jośś pamieščeno katalickaje nabaženstwo; ci jana chacieła hetym wykazać pierad katalikami swaju biezstaronnaść, ci može swaju pašanu dla pierekładača ks. de Lammenjer, katory razam z de Montalenbertam, našym šyroka wiadomym pryjacielem, byli u swarcy z Apostalskaj Stalicaj, jak lišnie wolnadumnyje ludzi. Kaniec kancom ŭdziačen ja wielmi mis Roberts za toje, što jana mnie dała hetu knižečku. Ahulna pryznaju jaje archi-tworam myśli i literatury: ja u jej znajšoŭ mnoha dumak, katoryje uzmacowywali mianie u ciažkich momentach majho žyćcia, jakich było šmat na majej žyćcio waj darozi. Aŭtor jaje napeŭna niewiadomy: adny dumajuć, što św. Tamaš a Kempis, a nawiejšaja nawuka dawodzić, što napisaŭ jaje niejki islandzki mnich, niewiadomaho imi eni.

Skolki-ž heta archi-tworoŭ nia može nazwać swaich twarcoŭ?!

IV. Moj dzied.

Dzied moj bačyŭ Robespjerra
Adwakatam i aktoram,
Dy nia dumaŭ, što karjera
Jaho zrobić dyktatoram.

Dzied moj Juzef Obuchowič hraf Bardinelli mabyć nikoli nia bačyŭ Robespjerra, bo kali byŭ u Paryžy i Wersali, jak šambelan polskaho dwara, to heta badučaja znamienitaść siadzieła niedzie ješče ŭ Arras. Kaliž zakipieła rewolucija, i Robespjerr wypłyŭ na wierch, to dzied moj byŭ na inšym stanowiščy: spierša byŭ žaŭnieram pad Kaściuškam, a paśla, jak banita, wyniaty s pad prawa, pad prydumanym prozwiščem try hady byŭ furmanom u wojewodzichi Chodkiewičychi na Padoli «talis est mutatio rerum».

Mabyć s tych časoŭ, ci može i raniej zawiazalisia niejkije asabliwyje stasunki s Puławami i siamjoj kniazioŭ Čartoryjskich. Dzied niaboščyk ab swajej minuŭščynie nikoli nam

pontyjska-ruskaja (ukrainskaja) i baltyjska-ruskaja (biełaruskaja) razdzielenyje rekami Prypiaćciu i Sožam. Hetyje plemiony wysyłali swaich kolonistoŭ na ŭschod, i, jak mieszanina ich, ułažyłasia mowa wialikaruskaja.

Z nawiejszych prac ab biełaruskaj mowie treba admiecić pracy prafesara Karskaho, wydanyje u czatyroch toŭstych tomach pry Warszaŭskim uniwersyteci, u katorych jon razbiraje historyju razwićcia biełaruskaj mowy ad XII stalećcia i da naszych czasoŭ, jaje etymologiju i syntaksys. Dy jeszcze pracu polskaho wuczonaho Edwarda Klicha (*Teksty białoruskie z powiatu Nowogródzkiego. Materjały i prace Komisii językowej, II zesz. I, Kraków 1903*).

Usie hetyje wuczonyje pryznajuć, szto mowa biełaruskaja — heta nia hutarka — dyalekt jakoj-budź uschodnia-sławianskaj, dy jeszcze mieniej jakoj-budź zachodnia-sławianskaj mowy, a mowa samabytnaja, z swaimi filologicznymi, fonetycznymi, syntaktycznymi, etymologicznymi i sławarnymi asobnaściami. Tolki paśla 1863 hodu, paśla murawjowskaho «usmireńnia» maskoŭskije „kasionnyje“ wuczonyje, kirujuczysia abrusicielnymi metami, ni baczyli roznicy miž mowaj biełaruskaj i maskoŭskaj, ale ŭsioż-taki niwodzin z ich nawuczna nie abasnawaŭ swaich dawodoŭ, bo i nia moh abasnawać. S polskaj starany dzieła palitycznaj mety: dawiaści jednaści miž biełaruskaj i polskaj mowaj, —byli proby daszukiwacca jaje ŭ pierszaj paławinie XIX stalećcia, kali Rypinski pisaŭ knižki «dla biełaruskich mužyczkoŭ» i achwiarowywaŭ ich tym s pamiž „mužyczkoŭ“, «katoryje spiersza czytać, a paśla hawaryć i dumać nawuczacca pa polsku». Ale jak takich «mužyczkoŭ» nie znajszłosia, to i samaja myśl ab polskim pachodžeńni Bieła-Rusi, — kali nie liczyć biezkrytycznych pisanin kształtam asłaŭlenaho Gorzkowskaho z jaho kliczam „niema Rusi, jest tylko Polska i Moskwa“ — upała. *W. Ł.*

U Wilni i wakolicach.

× **Kupalskaje świata.** S peŭnaj krynicy nas pawiedamlajuć, szto proci światkawańnia sioleta Kupały nijakich pryncypialnych praszkod nima, — ale i oficyalnaho pazwaleńnia dahetul tak sama nima.

× **Z Ambulatoryi T-wa Lekarskaj i Spažyŭnaj pomaczy.** Jakuju wialikuju, patrebnuju rabotu robić Ambulatoryja, dajuczy biednym chworym lekarskuju pomacz (radu i leki), małako, krupy i insz., widać s taho, szto za aposzni czas czysło ludziej, katorym akazywajecca pomacz, uzrasło blizka u dwa razy: zamiest 40—50 dusz Ambulatoryja prynimaje ŭ dzień bolsz 80 dusz chworych, dy badaj hetulkiž adychodzić s pustymi rukami...

Treba adznaczyć, szto praca heta može być skora spyniena: usie kapitały, jakije mieło dahetul Tawarystwo, kanczajucca, i kali nia budzie dadziena pomacz sa starany, Ambulatoryju prydziecca zakryć. Dla wilenskaj biednaty heta byłaby wialikaja kryŭda, — tym bólej, szto Ambulatoryja pamahaje roŭna ŭsim, nie pytajuczysia, jakoj chto wiery dy jakoj chto mowaj haworyć.

× **U Pažarnickim Klubi.** U pažarnickim klubi miestowaj pažarnaj kamandy ŭ paniedziełak, 12 czerwienia. ustrojen byŭ kancert i teatr.

× **Hradonaczalnik Wilni.** Niamiecki Oberburhomistr maje ciapier tytuł Hradonaczalnika Wilni (Stadthauptmann).

× **Kary śmierciu.** U aposznije dni spoŭnien śmiarotny pryhawor nad dwuma hrabiežcami i duszahubami—Adolfam Bowszewiczem s-pad Lejrany i Wacławam Łasiewiczem s Karmaliszek, paw. Podbrodzia. Ich pawiesili.

Jany 30 listapada taho hodu napali na dwuch kupcoŭ-žydoŭ, adnaho zabili, druhoha ranili i zabrali ŭ ich 49 rubloŭ.

Z USIAHO KRAJU.

Spis dziaciej.

BIEŁASTOK. Tut adbywajecca spis dziaciej ad 6 da 14 hadoŭ. Kožyn haspadar domu ci upraŭlajuczyj pawinien padać spis dziaciej hetych hadoŭ, jakije ŭ jaho domi pražywajuć.

U biełastockich fabrykach.

BIEŁASTOK. (W.T.B.). S pryczyny lisznie wialikaho popytu na elektrycznuju enerhiju i niemahczymaści dastawić jaje, elektrycznaj stancijej ustanoŭlen czas raboty ŭ fabrykach sukna na 3 dni ŭ tydni pa 10 hadzin. Usie fabryki razdzieleny na try hrupy i pracujuć pa czarodzi. Razdzieła hetaho pilnujuć wielmi surowa: dwuch fabrykantoŭ, katoryje prymuszali swaich rabotnikoŭ pracawać bolej, czym naznaczena, ciažka pakarali

Patajnaja fabryka.

BIEŁASTOK. U domie № 22 pry Hranicznaj wulicy palicija raskryła patajnuju fabryku wocetu. Butelki z wocetam mieli naklejki z nadpisam „Wiktoryja“. «Fabrykant» wioŭ swaju fabryku ŭžo doŭhi czas.

Bahaty žebrak.

BIEŁASTOK. Milicija zatrymała na wulicy abarwanaho žebraka i pawieła jaho ŭ dom dzieła aczystki ad woszy. Tam pry im znajszli 190 rub. papierowymi hraszmi, 20 rub. srebram i žbierehacielnuju knižku na 560 rub.

Wymahacielstwo.

HRODNA. Sielanie Piotr Łabocbi, Piotr Damulewicz i Kurniewicz — usie z Sopoćkina—zasudženy kožyn na 2 hady i 9 miesiacoŭ za wymahacielstwo. 15 marca jany zranku zadzieržywali na darozi ludziej i nie puskali jechać, pakul nie adkupiacca.

Rabotnickije družyny.

SUWAŁKI. Niamieckaje upraŭleńnie orhanizuje ŭžo ciapier rabotnickije družyny dzieła zboru uradžaju. Asoby, katoryje chocznć zapisacca da ich, pawinny zajawić ab hetym palicejskaj wachci pry Uśpienskim placu. Hetak sama ludzi mohuć mieć rabotu pry zahatoŭcy droŭ u Margrabowie.

Za ubiŭstwa.

SUWAŁKI. (W.T.B.). Impieratarski akružny sud z Suwałak zasudziŭ u Wiłkowiszkach rabotnika Fronckiewicza za ubiŭstwa dzieła karyści na śmierć. Zasudženy nia wyjawiŭ žalu. Pracess hety može papiaredzić szmat kaho z maładiežy, raspuszczenaść katoraj pužaje ŭsio nasialeńnie.

Nowaja turma.

SUWAŁKI. Artyleryjskaja kazarma piererablajecca na wastroh. Tut buduć adzinocznyje kamery, wialikije ahulnyje kamery i sali dla raboty. Wastroh razliczen na 100 duš.

WIESTKI Z RASIEI.

—s—

Z hramadzkaho žyćcia.

Car u niebaspiecznaści.

BAZEL. (W.T.B.). «Baz. Nachrichten» pieredrukowywajuć s «Prawit. Wiestnika» carski ukaz, katorym drahunski unter-aficer Gadowskij pawyszen da czynu pałkoŭnika. Pawyszeńnie hetaje, jak kažuć, słužyć nahradaj za ratunak cara i naślednika u surjoznaj niebaspiecznaści.

Prawicielstwo i Duma.

Pierad samym atkryćciem sesii Dumy prawicielstwo nadumało pakazać pierad usiej Europaj, szto jano liczyć Dumu jak-by za azdobu hasudarstwienaho hmachu, na katoruju woku pryjemna pahladzieć, ale katoraja ni maje znacznaj wahi. Iduczy pa śladoch Stołypina, Sztyrmer na mocy 87 staćci rasiejskich asnaŭnych zakonoŭ zahadaŭ Senatu apawieścić hetkije nowyje zakony: ab prawi rewizii ministram finansoŭ kredytowych bankoŭ, ab pierastrojcy wajenna-pramysłowaho kamitetu i ab padatku na dachod ad wajny.

Zakony hetyje sami pa sabie nia mohuć adbicca na chodzi hasudarstwienaho žyćca, i z hetaj-to pryczyny, kalib prawicielstwo nia mieło achwoty wyjaŭlać niepasząnu Dumy, jano mahło by paczekać dwa tydni s prawiedzieńniem hetych zakonoŭ zhodnie s konstytucyjej.

Cikawa adznaczyć, szto «Riecz», katoraja raniej hetak enerhiczna baraniła prawy «rasiejskaho parlamentu», ciapier nawat nia liczyła patrebnym wystupić proci «samodzieržaŭnaści» Sztyrmera. Minuli tyje czasy, kali kadety liczylisia konstytucyjnaj i opozycyjnaj partijej: jak tolki Milukow wystawiŭ swaju kandydaturu na ministra zahranicznych spraŭ, partija heta zaniała miejsco prawicielstwienaj partii, jakoj pierszbyli akcjabrysty.

Padazrycielnyje sławianofiły.

SZTOKHOLM. (W.T.B.). S Pieciarburha danosiać, szto zabarona sławianofilskaho zjezdu ŭsich sławianskich sajuzoŭ zrabiła silnaje ŭraženńie. Minister-prezydent Sztyrmer uziaŭ nazad dadzienaje ministram Chwostowym pazwaleńnie na zjezd.

---

nie raskazywaŭ, — toje, što my wiedali ab im, to tolki niedzie sa starany, — ale wiedaju, što jon staraświeckije siamiejnyje pamiatniki adasłaŭ u Puławy, s Pułaŭ atrymliwaŭ i roznyje wiestki. Kali ja u 1860 hadu byŭ predstaŭleny kn. Adamu Čartoryjskamu, to jon, 90-letni starec, pačuŭšy maju familiju, bytcym ažywiŭsia i spytaŭ «syn šambelana?» — «Unuk, Miłaściwy kniaziu». — «Tak, Juzef Obuchowič musi daŭno ŭžo nie žywie, jon starejšy byŭ za mianie» i s hetymi słowami bytcym iznoŭ asunuŭsia. Kab heta i nia byŭ kniaź Adam, to ŭsio-ž taki s takim pawažnym starym čeławiekam nielha było adwažycca nachrapam raspytywacca ab padrobnicach z minuŭšaho; dyk zachawaŭ ja swaju cikawaść da jakoj-koleču ščaśliwiejšaj zručnaści, katoraja užo nie nadaryłasia, chacia paśla nieraz, nawat časta, bačyŭ ja staroha kniazia. Kalinka mnie kazaŭ, što ješče mianie nia znajučy čuŭ razhawarywajučaho kniazia Adama s swajej siastroj, kniahiniaj Wirtemberskaj (aŭtorkaj «Pielgrzymek z Dobromila»), jak maju familiju jany uspaminali u niejkaj wiasiołaj hutarcy, ale ab što išło—nie pamiataŭ, a kali ja byŭ u Paryžy—kniahinia užo nie žyła. Može niejkije dahetul nieznanyje pamiatniki kinuć świaťło s taho kawałka žyćcia i pastupkoŭ majho dzieda.

V. Maja žonka.

4/IV 1904. Siahońnia ranicaj skončyŭsia 21 hod ad śmierci św. pamiaci majej žonki. Siem nia spoŭna hadoŭ trywało hetaje nieščaśliwaje pažyćcio. Pałažeńnie było ciažkoje, a damowy spakoj rujnawała intryhantka, wielmi padobnaja da staroj panienki Wiktoryi. Niabośčyca žonka maja była asoba dobraja, hožaja, wielmi miłaja i wietłaja u stasunkach z ludźmi. Śpiewam swaim kožnaho mahła abwažyć. Wartaja była lepšaj doli, čymści taja, jakuju jana mieła: ja jaje nikoli nie lubiŭ i šmat čaho wykidaju sabie...

Mnie pierš za ŭsio treba było spaznać siabie i nikoli nie žanicca, abo pajści na hrašawy interes i zabaspiečyć sabie i baćkom byt, da katoraho samo saboj byli my ŭsie prywykšy.

U damowym pažyćci ja byŭ šorstki i kaprysny. Materjalnyje nieŭdačy z adnej, a intryhi z druhoj starany atrucili nam žyćcio...

U twaich, rukach Bože, sud sprawiedliwy...

VI. „Hraf Bandinelli“.

Ja padpiswajusia na maich biełaruskich tworach «Hraf Bandinelli»: heta prozwišče majej babki, apošniaj z hetaho rodu, katory wydaŭ takuju znamienitasć, jak Papiež Aleksandar III. Bačyŭ ja na *plet fond* u sali «Trochsot» u pałacy dożoŭ scenu: Cesar prymušen paści ŭ nohi Papiežu. Papiež staŭlaje adnu nahu na sahnutym karku cesara i kaže: «Super aspidem et baziliscum ambulabo et con ml cabo draconem et bonem». Razšalełyj u swaim panižeńni despot kaže: «Pakarajusia Piatru, a nie tabie». A tady Aleksandar III, hraf Bandinelli, stanowicca abodwymi nahami na jaho Impieratarskaj śpinie i zyčnym kaže hołasam: «Et Petri et mihi». Z rodu Bandinellich byŭ słaŭny twarec „Laocoona“. U italjanskaj baćkaŭščynie słyŭ hety mahnacki rod i pry byŭ u Polšču, jak ambasadar Neapolitanski, za Jana III. Hety ambasadar Neapolitanski umirajučy u Waršawi pakinuŭ syna, majho praščura. Aleksandar hr. Bandinelli, Padkamory Derptski, dziadźka majej babki, bačučy rod swoj uhasajučym, usynawiŭ rod Obuchowičoŭ.

Pazywajučysia u podpisi na dziadoŭ swaich, hrudzi maje parušaje pačućcie niečeha wialikaho, silnaho...Čytajučy-ž Puškina mianie dziwić pazywańniesia na jaho afrykanskaje pachodžeńnie. Kuplenyj za butelku romu „Arap Pietra Wialikaho“ --- heta protoplasta Puškina. „Niečeha chwalicca“, — skaže kožny. Ale inačej razumieje heta psycholohija maskoŭskaja:— «Pomiłujtie, Carskij Dienščyk!...» Heta bytcym nieśta siaredniaje miž čeławiekam i aniełam światym!

Nie Sibir, astroh, nia knut —
I nia cieła ciažki muki,
Ale duch narodu strut...

(Dalej budzie).

Pryjacieli u szczaści i u nieszczaści

Kožnamu, chto kolki hadoŭ tamu nazad pražywaŭ u Kijewi, wiadoma, u jakoj družbie žyli tahoczasny kamandujuczyj kijeŭskim wajennym okruham, a ciapier aresztant pietrapaŭłaŭskaj krepaści, Suchomlinow, s kijeŭskim miestowym haławoj, Djakowym. Ciapier, paśla aresztu Suchomlinowa, skonczyłasia i sumnaja «praca» kijeŭskaho «ajca horadu».

Jeszcze pierad wajnoj Kijewu paswolena było zrabić pazyku na 17 miljonoŭ, kab wykupić miestowuju konku. S pryczyny sporki ab wykupi hroszy byli złoženy ŭ banku nabiahuczy rachunak. Kali nidaŭna rewizory prawierali miestowyje kapitały, Djakow pajechaŭ nieŭspadzieŭki ŭ Pieciarburh, adtul prysłaŭ telehramu, szto chwory, i prasiŭ dać jamu adstaŭku. A tym czasam rewizory rabili swajo dzieła i raskryli niedastaczu 11½ miljona rubloŭ, na katoryje nima nijakich apraŭdacielnych dakumentoŭ.

Suchomlinowa winawaciać u stasunkach z ahientami czužaziemnych dzieržaŭ, jak jon byŭ u Kijewi. Rasiejskjje hazety kidajuć dumku, szto «afera» Suchomlinowa i «afera» Djakowa źwiazany miž saboj i szto hetym pryjacielom u szczaści prydziecca ciapier i razam sieści na ławi padsudzimych.

Sprawa Bilbasowa.

Sekretar rady ministroŭ, kamerjunkier Bilbasow, jak my ŭžo pisali, byŭ aresztawany za rastratu znacznych sum «Tatjaninskaho» kamitetu.

Śledztwo pakazało, szto rachunki wialisia zusim niezwyczajnym sposabam. Wyzwanyje sudom eksperty, razhledziŭszy knihi, skazali, szto bilansu zrabić nielha, bo i ŭ dachodnaj i ŭ raschodnaj knizie zrobleny padczystki. Ab buchhalteryi ŭ kamiteci nie było hutarki. Mnoha sum u dachod zusim nia ŭpisywalisia, a na raschodnyje pazycii nima nijakich dakumentoŭ. Sudowy śledczy adznaczyŭ, szto jcśó padazreńnie ŭ rastratach i na szmat kaho z «honorowych czlenoŭ» kamitetu, i z hetaj pryczyny jon prymuszen źwiarnucca da ministra sudoŭ zahadać aresztawać 17 asob, czaściu wiadomych u pieciarburskim świeci ludziej. Minister sudoŭ apynuŭsia ŭ wielmi ciažkim pałažeńni: czleny kamitetu — najbolsz wysokije asoby, asabliwa damy.

Roznyje wiestki.

SZTOKHOLM. (W.T.B.). «Now. Wr.» pawiedamlaje ab pajezdcy ministra-prezydenta Sztyrmera ŭ rasiejskuju Hłaŭnuju Kwateru.

Pamocznik wajennaho ministra, hieneral Frołow naznaczen naczalnikam rasiejskaho latuczaho fłota.

Hasudarstwienaja Rada adkinuła prajekt ab niezwyczajnym padusznym padatku. Pawodłuh prajektu s kožnaho rasiejskaho paddanaho — mužczyny ŭ wieku ad 21 da 65 hadoŭ mielisia brać pa 10 rubloŭ.

Kala wajny.

Pryzyŭ rekrutoŭ.

Pryzyŭ rekrutoŭ 1918 hodu, katory pawinien byŭ adbycca 1 krasawika, ale jaho prawicielstwo adłažyło, — adbyŭsia 15 maja st. st.

Da 1 czerwienia pawinny byli zjawicca zapasnyje, katorym bolsz 40 hadoŭ, z niekolkich pryzywoŭ.

Nastupleńnie na Aŭstryju.

SZTOKHOLM. (W.T.B.). S pieciarburskich krynic pawiedamlajuć, szto ŭžo pierad adjezdam rasiejskich deputatoŭ z Anhlii ŭ pieciarburskich dyplomatycznych kruhach damahalisia anhlickaho nastupleńnia — dzieła padtrymańnia rasiejskaho. Hienerał Brusiłow zajaŭlaŭ u Pieciarburzi, szto rasiejskaje nastupleńnie može dajści udaczy tolki tady, kali anhliczanie swaim nastupleńniem u Francii prymusiać niemcoŭ pierakinuć znacznyje siły z uschodu na zachod. Anhlicki pasoł u Pieciarburzi adkazaŭ na heta dasłoŭna tak: „Nowaja mahutnaja anhlickaja armija staić na zachodzi, hatowaja paddzieržać hienerała Brusiłowa“. Hienerał Iwanow zajawiŭ, szto paczaŭszajesia rasiejskaje nastupleńnie može raszyć chod wajny, bo Kitczener abiecaŭsia nia tolki adciahnuć wialikuju czaść niamieckich wojsk na zachod, ale i swajej asobaj pamahczy ŭ kirawańni rasiejskim nastupleńniem.

BERLIN. (W.T.B.). „Lok. Anz.“ danosić z aŭstryjackaho frontu, szto rasiejskije ataki wiaducca iznoŭ, nie ŭwažajuczy ni na jakije straty.

Hłaŭnakamandujuczyj Brusiłow zahadaŭ hetki sposab atak:

Szturmujuczyje družyny, ŭwarwaŭszysia ŭ akopy worahoŭ, niezadzieržywajucca tam, a iduć da szturmu dalej, nie bajuczysia, szto ich adrežuć. Artyleryja abstreliwaje akopy worahoŭ da tej minuty, kali szturmujuczyje ŭrywajucca ŭžo ŭ akopy, nia hladziaczy, szto ad hetaho mohuć paciarpieć i swaje. Naznaczsenamu da szturmu wojsku skazana, szto kalib jano zatrymałosia ci uciekało nazad, swaja-ž artyleryja budzie ich razstreliwać.

Pierad pazycijami kala Jazłoŭca i Satanowa, na paŭnocznym zachodzi ad Tarnopola, ŭsia ziemla pakryta trupami rasiejcoŭ.

AMSTERDAM. (W.T.B.). Karespandent „Times“ danosić s Pieciarburha, szto rasiejskije oficyalnyje kruhi pryznajucca da wialikich strat, jakimi jany akupili aposznije udaczy.

WIENA. (W.T.B.). „Mittagsztg“ pisze, szto nastupleńnie rasiejcoŭ dahetul nikoha nie pałochaje, chacia zajadłaść rasiejskich atak szmat uzrasła, raŭnujuczy da raniejszych. Na rasiejskuju artyleryju treba hladzieć surjozna.

Czužaziemnyje latuny.

BAZEL. (W.T.B.). Francuskaja hłaŭnaja kamanda spoŭniła prośbu rasiejskaho ŭradu ab uzmacawańni rasiejskaho korpusa latunoŭ. Znacznaje czysło francuskich i belhijskich latunoŭ pasłany dzieła razwiedki na rasiejski paŭnoczna-zachodni front i ŭ Bessarabiju.

Cikawaja „abmyłka“.

BERLIN. (W.T.B.). „Tageblatt“ danosić z Rymu, szto na bankieci, ustrojenym senatam dla rasiejskich haściej, rymski senat «abmyłkowa» pasłaŭ telehramu s szczyrym prywietam «caru Aleksandru III».

Z usiaho świetu.

—:—

Kaniec Zabužskaj Ukrainy.

BERLIN. Prykazam aŭstryjackaho hłaŭnakamandujuczaho lublinskaje wajennaje hubernatarstwo paszyrajecca na chołmski, hrubieszoŭski i tomaszoŭski pawiety, dy hetak ziemli byŭszaj chołmskaj hubernii dałuczajucca da druhich czaściej konhresowaj Polszczy, zaniatych aŭstryjackimi wojskami, i stanowić supolnuju z imi terrytoryju upraŭleńnia.

Pieramiena italjanskaho gabinetu.

RYM. (W.T.B.). U czasi sporak ab tymczasowym biudžeci prawicielstwenaja partija predłažyła rezoluciju: „Parlament wyjaŭlaje wieru prawicielstwu i padaje swoj hołas za tymczasowy biudžet“. Kamera bolszaściu 197 hałasoŭ proci 156 adkinuła pierszuju czaść rezolucii: „Kamera wyražaje wieru prawicielstwu“.

BERN. (W.T.B.). Paśla ŭczeraszniaho hałasawańnia ŭ kamery, Salandra sabraŭ ministroŭ i ŭsie razam pastanawili padacca u adstaŭku.

Paczatak wybaroŭ prezydenta u Amerycy.

AMSTERDAM (W.T.B.). Reuter danosić s Czykago, szto na predwaryc elnych wybarach za kandydata na prezydenta wybran blizka ŭsiemi hałasami czlen respublikanskaj partii Hughes. Za jaho padali 919 hałasoŭ. Jon pryniaŭ kandydaturu.

TELEHRAMY.

Wialikaja marskaja bitwa.

BERLIN. (W.T.B.). „Voss. Ztg.“ danosić, szto anhlickije porty Jarmouth i Lowestowt zakryty dla tarhowych parachodoŭ, bo jany naznaczeny dla papraŭki wajennych parachodoŭ, paciarpieŭszych ad bitwy.

U kassach zatoplenych parachodoŭ było: na „Queen Mary“ — 2.935.000 funtoŭ sterlingoŭ, „Indefatigable“ — 1.500.000, „Defence“— 1.500.000, „Inwincible“ — 1.250.000, „Varior“ i „Black Prince“ — pa 700.000. Usiaho razam — kala 100 **miljonoŭ rubloŭ.**

PARYŽ. (W.T.B.). Agienctwo Havas danosić:

Razam s parachodam «Queen Mary» zatanuŭ japonski admirał, Chizuki Szimura, hłaŭnakamandujuczyj japonskim fłotam, katory achraniaŭ transporty rasiejskaho wojska ŭ padarožy u Franciju.

Anhlickaje admirałciejstwo apawieszczaje, szto na „Queen Mary“ zatonuło 1200 dusz, na «Invincible» — 986, na «Defence» — 860. Z «Hampshire», na katorym zatanuŭ Kitczener, wyratawalisia na płycie 1 aficer i 11 matrosoŭ.

Naśladnik Kitczenera.

PARYŽ. (W.T.B.). Wybar zamieściciela Kitczenera — wielmi trudny. Nazywajuć b. hłaŭnakamandujuczaho anhlickimi wojskami u Francii feldmarszałka Frencza i ministra amunicii Lloyd Džordža. Tymczasowa spaŭniaje pawinnaści wajennaho ministra premjer-minister Askwit.

Nasilstwy nad Hrecijej.

AFINY. (W.T.B.). Reuter danosić: Chacia oficyalna jeszcze heta nie apawieszczena, ale sajužniki papraŭdzi paczali blokadu hreckaho tarhowaho fłotu ad 7 czerwienia. U Pirei hety udar zrabiŭ strassennie ciažkoje ŭražeńnie. Narady ministroŭ s karalom trywajuć biezupynna.

20 hreckim parachodam u portach nia wydali wuhalla.

SAŁONIKI. (W.T.B.). Ŭsie hreckije parachody, katoryje płyli u Hreciju, adsyłajucca anhliczanami ŭ Maltu abo u francuskije porty Siarodziemnaho mora. Akuratnaja pryczyna blokady niewiadoma, ale kažuć, szto sajužniki damahalisia ŭraz že raspuścić pryzwanych na słužbu zapasnych sałdatoŭ.

AMSTERDAM. (W.T.B.). Tamožennyje ŭłaści ŭ Kardifie atrymali prykaz niedapuścić wywozu kamiennaho wuhalla u Hreciju.

AFINY. (W.T.B.). Rada ministroŭ pastanawiła apawieścić dekret, pawodłuh katoraho zapasnyje za 12 hadoŭ, pryzwanyje u armiju, buduć raspuszczeny damoŭ.

PARYŽ. (W.T.B.). „Echo de Paris“ danosić, szto czysło adpuszczenych da chaty zapasnych z 12 pryzywoŭ dachodzić 100 tysiacz dusz, a czysło adpuszczenych na pabyŭku — 40.000.

ŽENIEWA. (W.T.B.). Prawicielstwy Francii, Anhlii i Rasiei zajawili Hreckamu prawicielstwu, szto jany, s pryczyny pierehaworoŭ Hrecii z Boŭharyjej i Niamieczczynaj, pastarajucca utrymać u sile ŭsie umowy ad 1827 da 1830 hodu, katorych pawinna dzieržacca i ciapieraszniaja dynastija.

LONDYN. (W.T.B.). Reuter danosić, szto pawodłuh telehramy s Kawały francuzy zaniali ostroŭ Tazos.

Wajennaja pawinnaść u Turkoŭ.

BERLIN. (W.T.B.). Kožyn turecki paddany ad 20 da 50 hadoŭ pawinien adbywać wajennuju pawinnaść. Zwalniacca za hroszy zamiest słužby zabaroniena.

Proci wajny.

Pasrednictwo Wilsona.

LUGANO. (W.T.B.). «Watykanskaja Karespandencija» kaže:

«Mirnaje pasrednictwo Wilsona, zdajecca, spatykajecca s praszkodaj, katoraj nielha znisztožyć. Wilson budzie prymuszen adnawić pasrednictwo z wialikszaj enerhijej, zmowiŭszysa s Karalom Hiszpanskim, Karalewaj Holandzkaj i z skandynaŭskimi karalami.

Rumynskije hałasy.

BUKARESZT. (W.T.B.). «Vittorul» pisze:

«Mir, katory pakazaŭsia byŭ nad wajujuczymi, bytcym malenaczki ahaniok, iznoŭ sczez z horyzontu. Z zajawy niamieckaho kanclera wychodzić, szto reszeńnie mižnarodnaho konflikta iznoŭ zdadzieno aružžu».

«Uniwersal» pisze:

«Ton pramowy zusim niepadobny da daŭniejszych zajaŭ kanclera. My prychodzim iznoŭ da pierekonańnia, szto mir može być zawajowan tolki aružžem».

«Minerwa» kaže:

«Raz ab miry nia može być bolsz hutarki, dyk my pawinny ždać szto Niamieczczyna napružyć usie swaje siły, kab dajści kanca wajny aružžem. A jak wajennaja siła Niamieczczyny — straszennaja, dyk nastupajuczaje leta budzie najbolsz krywawym z usich».

Zajawy boŭharoŭ.

SOFIJA. (W.T.B). Hazeta «Mir» adznaczywaje dumku kanclera ab patrebi akanczacielnaj pabiedy i kaže, szto ŭsie nadziei na skory mir razbilisia ab uporstwa anhliczan, katoryje nie pryznajuć faktycznaho pałažeńnia.

«Echo de Boulgarie» pisze:
«Niamiecki kancler mieŭ prawo zajawić ab swajej woli wiaści wajnu da pabiedy. Sajužniki Niamieczczyny zhadžajucca s tym, szto s pryczyny pryniaćcia worahami naszaj zhodliwaści za słabaść, wajna budzie trywać da poŭnaj pabiedy siłaju aružža».

Mižnarodny rabotnicki ruch.

Sprawa Libknechta.

BERLIN. (W.T.B.). Jak ciapier napeŭna apawieszczajuć, soc.-dem., deputata Reichstagu i pruskaho Sejmu, Libknechta, winawaciać u sprobi wajennaj zdrady pawodłuh § 89 Karnaho Statutu. Sprawa paczniecca skora ŭ sudzie Komendantury ŭ Berlinie.

Proci biudžetu.

BERLIN. (W.T.B.). Paśla trejciaho czytańnia biudžeta jon pryniat hałasami ŭsich proci hałasoŭ abiedźwych socyał-demokratycznych partij.

Irlandzkije rewolucyonery.

AMSTERDAM. Irlandzkije rewolucyonery ŭzarwali i znisztožyli ŭ Belfaści ŭ doku Worpman blizka zusim zakonczeny parachod.

Drukawana u drukarni M. Kuchty. Wydawiectwo «Homan». Redaktar W. Łastoŭski.